

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

XII. De translatione Episcoporu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

limitata erat potestas illa, & intra provinciam, cui quisque præerat, restricta. Ex quo non tantum protestatus fuit Benedictus Archiepiscopus Tarraconensis adversus Sancium Archiepiscopum Toletanum, quod is crucem ante se ferri passus fuerit in provinciâ Tarraconensi, sed etiam Episcopos & universum Clerum in provinciâ suâ admonuit decreti provincialis ab antecessore promulgati, ut loca ad quæ Archiepiscopus Toletanus cum cruce erecta venerit, penitus cessare debeant à divinis, & ut ipse quoque Toletanus Archiepiscopus excommunicationis sententiæ subiaceat; uti docent instrumenta ab eodem Dn. Baluzio *ibid. num. 18. & 19.* adducta. Clemens vero V. universis Archiepiscopis concessit, ut elatâ cruce in omnibus provinciæ suæ locis, etiam exemptis, procedere possint, *clém. 2. de privileg.* Imò verò habitus fuit hic honor aliquando etiam illis, qui Archiepiscopi non erant, uti probat exemplum Ottonis Episcopi Bambergensis, cui Paschalis II. permisit, ut vexillum crucis ante se in suâ dicecesi portari faceret. Vid. Dn. Baluzius in *not. ad Concil. Narbonens. pag. 40.*

CAP. XII.

De Translatione Episcoporum.

I.

Religiosè id observarunt veteres, ut non admitterent facile Episcoporum in alias Ecclesias translationem; sed tenebatur quisque in eâ permanere, quam ab initio sibi quasi desponsatam habuit. Hanc enim, ex indissolubilitate conjugii sive matrimonii, quod est inter Episcopum & Ecclesiam, rationem ut plurimum causam faciunt prohibitæ hujus translationis, de quâ comparatione quid sentiendum, supra explicavimus. Certum tamen est, eam suo modo posse admitti, in primis quoad effectus tales, qui eandem utriusque vinculi rationem subesse ostendunt, & pari obligationi maritum & Episcopum subjiciunt. Finis autem prohibitionis hujus circa mutationes Episcopatuum præcipuus est ille, ut avaritia & ambitio Episcoporum coerceretur, & ne persecutionis aut aliarum calamitatum tempore Ecclesia suo pastore destitueretur, quippe quo necessaria ipsi maxime esset ejus cura & opera.

II. Aperta in eam rem sunt testimonia tum Conciliorum, tum privata aliorum Doctorum. In Concilio Nicæno *c. 15.* constitutum fuit: *Propter tumultus & seditiones, quæ sunt, placuit omninò consuetudinem tolli, quæ præter canonem in quibusdam partibus invenitur, ut à civitate in civitatem nec Episcopus nec presbyter, nec diaconus transferatur, si quis autem post definitionem san-*
Et

Et si magna synodi tale quid aggressus fuerit, vel se rei ejusmodi dederit, quod factum erit, omnino infirmabitur, & Ecclesie restituetur, cui fuerat Episcopus aut presbyter vel diaconus ordinatus. Prohibitio hæc videtur ad solos tumultus & seditiones restricta esse, generaliter tamen eam interpretatur Hieronymus epist. ad Oceanum: In Nicænâ Synodo à Patribus decretum, ne de aliâ in aliam Ecclesiam Episcopus transferatur. Et quod canonis alicujus anterioris meminit canon iste Nicænus, refertur ab Interpretibus ad canonem Apostolicum, uti vocatur, decimum quartum, quo statutum fuit: Episcopo non licere alienam parochiam propriâ relicta pervadere, licet cogatur à plurimis. Nisi forte quis cum rationabili causâ compellatur, tanquam qui possit ibidem constitutus plus lucri conferre, & in causâ religionis aliquid profectus prospicere. Et hoc non à semetipso pertinet, sed multorum Episcoporum judicio & maximâ supplicatione perficiat. Et huic canoni innixus Eusebius Cæsariensis Episcopus transferri noluit ad Episcopatum Antiochenum, à populo licet summo studio expetitus, uti refert ipse de vit. Constantini lib. 3. c. 59. 60. 61. 62.

III. In Concilio Antiocheno haud paulo severior facta fuit prohibitio, quippe in quo can. 21. statutum fuit: Episcopus ab aliâ parochiâ in aliam ne transeat, nec se suâ sponte ingerens, nec à populis vi adactus, nec ab Episcopis necessitate compulsus: maneat autem in eâ Ecclesiâ, quam ab initio à DEO sortitus est, nec ab eâ recedat, secundum definitionem de eâ re primùm editam. Canon Apostolicus exceperat casum, si major utilitas ex translatione speretur, & multorum Episcoporum judicium atq; populi postulantis enixum studium accesserit; sed neque hunc quidem casum admittere videntur Patres Antiocheni, verùm indefinitè & in genere omnem omnino prohibent translationem. Id tamen non videtur diu observatum, quandoquidem post annos viginti, anno nimirum CCC LX. in ipsam Ecclesiam Antiochenam translatus fuit Meletius Sebastianæ Episcopus. At verò factum id ab Ariani, quibus solenne fuit in favorem suæ hæreseos undecunque Episcopos sibi consentientes accersere, & in alias Ecclesias promoveri. Et simulaverat quidem initio Meletius ἐπιπορευσιον, atque Imperatoris voluntati inserviens Ariminensi formulæ subscripserat, ut haud vulgaria sibi emolumenta ab eo sperarent Ariani; postquam verò ad Sedem Antiochenam subvectus fuit, fervidus præter omnium expectationem extitit ἐπιπορευσιον propugnator, & ex eo factum, ut non ab Ecclesiâ solùm ejiceretur, sed etiam in exilium mitteretur. Sozomen. lib. 4. cap. 28.

IV. Finito hoc Concilio Antiocheno videtur scripta epistola Julii I. Pontificis Romani ad Orientales in causâ Athanasii, tom. 1. concil. pag. 405. in quâ exprobrat Eusebianis, quod translationes Episcoporum tam frequentes faciant, populisq; per mutationes istas injurias inferant. Episcopi abripiuntur, inquit, & suis e sedibus propelluntur: alii verò aliunde in eorum loca

reponuntur, alii verò insidiis appetuntur, ut subditi & de abreptis doleant, & à summissis vim patiantur, ut quos optant, frustra requirant; quos nolunt, inviti recipiant. Et quia Ariani non desinebant mutationes ejusmodi continuare, sæpè etiam Orthodoxi easdem admittebant, repetita mox fuit prohibitio in Concilio Sardicensi c. 1. Osius Episcopus dixit: Non minus mala consuetudo, quam pernitiōsa corruptela funditùs eradicanda est, ne cui liceat Episcopo de suâ civitate ad aliam transire civitatem. Manifesta est enim causa, quâ hoc facere tentant, cum nullus in hâc re inventus sit Episcopus, qui de majore civitate ad minorem transiret. Unde apparet, avaritiæ ardere eos inflammarî & ambitioni servire, & ut dominationem agant. Si omnibus placet, hujusmodi pernitiōs severius & austerius vindicetur, ut nec Laicam communionem habeat, qui talis est. Responderunt universi: placet. Obiter noto, per communionem Laicam Clericum propter admissum delictum ordine suo motum redigi ad statum Laicum, h. e. non quidem penitus privati talem communionem Ecclesiasticâ, hanc tamen ei concedi non aliter, quàm Laico, ita ut non ampliùs inter Clericos admittatur ille ad S. Eucharistiam, sed inter Laicos loco separato, & Laicis proprio.

V. Longiùs adhuc progressus fuit Damasus Papa in epistolâ synodicâ ad Paulinum Episcopum Antiochenum, in quâ prorsus excommunicat eos, qui in aliam transeunt Ecclesiam. Epistolam istam recenset Theodorus lib. 5. c. 11. cujus verba huc facientia hæc sunt: Eos quoq; qui de Ecclesiis ad Ecclesias migraverunt tamdiu a communione nostrâ habemus alienos, quamdiu ad eas redierint civitates, in quibus primùm sunt constitui. Quod si alius alio transmigrante in locum viventis est ordinatus, tamdiu vacet sacerdotii dignitate, qui suam deseruit civitatem, quamdiu successor ejus quiescat in Domino. Scripta est hæc Damasi epistola anno CCC XXCII. uti colligit Henricus Valefius ad Theodorit. d. l. quo tempore in Orientis partibus valdè invaluerant Episcoporum translationes. Nec putaverim tamen Gregorii Nazianzeni, uti vocatur, eo ævo florentis exemplum referri huc commodè posse. Et si enim is, cum à Sasimorum episcopatu ejectus fuisset, Nazianzi aliquando substiterit, & illius loci Ecclesiam gubernaverit; Episcopus tamen ipse illic nunquam fuit, sed tantum Coadjutor Patris sine ullo successionis vinculo. Dehinc verò cum episcopatum Constantinopolitanum aliquandiu sustinisset, & vix aliquod paucas hebdomadas in eo regimine transegisset, abdicato eo in Cappadociam reversus est, adeo ut dubitare liceat, utrum alicujus certæ fedis Episcopus unquam fuerit, uti observat Valefius ad Socratis lib. 4. c. 26.

VI. Quod si quis, qui inordinato appetitu ad aliam Ecclesiam se contulit, cedere eâ noluerit, à brachio seculari opem atque auxilium expectare jusserrunt Patres Carthaginenses in Concilio III. can. 38. qui in Codice canonum Eccle-

Ecclesiæ Africanæ est canon. 48. Illud autem suggerimus mandatum nobis, quod etiam in Capuensi plenariâ synodo videtur statutum, ut non liceat fieri rebaptizationes, reordinationes vel translationes Episcoporum. Nam Cresconius Villa Rbogensis Episcopus plebe suâ derelictâ Tubiensem invasit Ecclesiam, & usq; hodiè commonitus, secundum quod statutum fuerat, relinquere eandem, quam invaserat, plebem contempsit. Adversus istum, quæ pronunciata fuerant, confirmata quidem audivimus; sed petimus, secundum quod nobis mandatum est, ut dignemini dare fiduciam (h. e. licentiam) quo jam necessitate ipsa cogente liberum nobis sit Rectorem provinciæ secundum statuta gloriosissimorum Principum adversus illum adire, ut qui miti admonitione sanctitatis vestræ acquiescere noluit, & emendare illicitum, autoritate judiciariâ protinus excludatur. Aurelius Episcopus dixit, servata formâ discipline non estimabitur appetitus, si à vestrà charitate modeste conventus recedere detrectaverit, cum fuerit suo contemptu & contumacia faciente, etiam autoritate judiciariâ conventus &c.

VII. Fuit tamen sententia hæc in Concilio Carthaginiensi IV. valdè temperata, ita ut exciperetur utilitas Ecclesiæ, & hujus intuitu translatio facile permitteretur. Canone enim 27. hæc leguntur verba: *Ut Episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat, nec quisquam inferioris ordinis Clericus. Sanè si id utilitas Ecclesiæ fiendum poposcerit, decreto pro eo Clericorum & Laicorum Episcopis porrecto, in presentia synodi transferatur, nihilominus alio in loco ejus Episcopo subrogato. Inferioris verò gradûs sacerdotes vel alii Clerici, concessione suorum Episcoporum, possunt ad alias Ecclesias transmigrare.* Hæc ratione repetitum fuit id, quod canone Apostolico statutum fuisse diximus supra. Suppleri autem illicò vult Canon Carthaginiensis locum decedentis Episcopi, quandoquidem permiffum neutiquam fuit, ut quis duarum Ecclesiarum simul esset Episcopus, uti supra plenius explicavimus.

VIII. Exceptio hæc & limitatio multo remisfiozem fecit rigorem antehac in Ecclesiâ usitatum, & frequentiora peperit exempla translationis Episcopalis. Adèd apud majores nostros, inquit Eusebius lib. 7. hist. Eccl. c. 36. promiscui usûs res fuit, Episcopum ab aliâ civitate in aliam transferre, quoties necessitas postularet. Et Pelagius II. Papa in epist. 10. ad Benignum Archiepiscopum: *Quod enim in canonibus legitur, non debere Episcopum de civitate transire vel transferri, non de his dicitur, qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, aut auctoritate majorum hoc agunt; sed de his qui avaritiæ ardore inflammati sponte suâ profiliunt, & potiùs ambitioni, quam utilitati Ecclesiæ servire, & ut dominationem agant, insistere cupiunt. -- -- Nam aliud est sponte transire, & aliud est coactè aut necessitate venire; unde non isti mutant civitates, sed mutantur, quia non sponte sed coactè hoc agunt. -- -- Quis dicat sanctos non esse multos alios Episcopos, qui de civitatibus ad civitates translati sunt, aut meritum Pontificatus*

ficatis perdidisse, quorum nomina si inciperem enumerare, ante dies transiret, quam omnino transcribere possem, & prolixior fieret epistola quam necesse foret. Videbantur vero huic Pelagii sententiæ ob stare canones antea adducti, in primis ille, qui in Concilio Antiocheno editus fuerat, eosque sine dubio obicerat Benignus, incertus & fluctuans, quatenus illi moribus utentium applicari debeant. Respondet autem Pelagius: *Non ergò bene intelligunt Ecclesiasticas regulas, qui hoc negant causâ utilitatis aut necessitatis fieri non posse, quoties communis necessitas aut utilitas persvaserit. Nullum enim ex his, aut ex aliis qui meliori consilio mutaverunt civitates, necessitate quâdam vel utilitate Ecclesiasticâ aut Laicâ communionem carere reperimus, ne ullatenus unquam fieri debeat. Sententia verò, que in Antiocheno Concilio habetur: Ut Episcopus ab aliâ parochiâ nequaquam migret ad aliam terram, atq; omnes sententiæ de eâdem re, nihil praxato modo translationibus Episcoporum actis vel agendis nocent &c.*

IX. Et sub hoc modo admittit etiam Heraclius Imperator translationes Clericorum, nempe ut illæ fierent cum consensu & præscitu atque mandato Patriarchæ Constantinopolitani, qui scilicet de necessitate & utilitate Ecclesiæ iudicium exactius ferre posset. Constitutio ejus legitur in jure Græco-Rom. lib. 2. num. 4. In eandem sententiam respondit seculo XIII. Manuel Patriarcha Constantinopolitanus ad interrogationem Johannis Episcopi Ezerensis: *Nostri mediocritas cum sacro suo fratrum cœtu hæc communi consilio tractans talia quædam synodice pronuntiavit. Siquidem synodi metropolitanus suorum Episcoporum consensu dare cupiam voluerit, incrementi ratione, aliam episcopem in suâ provinciâ sitam, sine præjudicio id faciet. Nam & à nobis tali per modum fraternæ dilectionis quotidie fiunt. Et faciet Episcopus etiam in eâ Episcopo totaq; ejus diœcesi administrationem omnium pontificalium jurium, quæcumq; genuinus antistes ejus: excepto eo, ne in sacro controbro collocetur. Quod si rursus sum suâ synodo metropolitanus ob causam laudabilem & probabilem prætextum (utilitas autem hæc animarum & ecclesiastici status administratio) comprobaverit, ut quis episcoporum sub se positurum deponat quidem sedem & episcopi nomen, ad aliam autem sub ipso metropolitano existentem transferatur episcopen, id sine dubio & impedimento faciet, quod hominum salutem & ecclesiasticum decus nostra mediocritas, sacraq; ipsius fraternitas, cum affectione requirat. Quamobrem & admittenda censebitur translatio ob prædictam causam, & rata firmaq; manebit, ut cui nihil adversetur. Canonica enim observatio novit diversis temporibus translationes antistitum, episcoporum, & metropolitanorum factas, non in æquales sedes, sed & in sublimiores & excellentiores, propter rationalium Ecclesiæ Christi ovium refocillationem & ecclesiasticarum rerum gubernationem. Extat in jure Græco-Rom. lib. 3. pag. 241.*

X. Ex his verbis simul discimus illud, ad Metropolitanam & Episcoporum comprovincialium cognitionem pertinuisse, utrum utilitas aliqua Ecclesiae ex translatione speranda sit. Neque enim, quae hodie inculcari a Canonistis solet doctrina, soli scilicet Pontifici Romano hanc competere cognitionem, in Orientis partibus obtinuit. Imò neque in Occidente quidem ita creditum olim fuisse, non tantum ex *canone 27. Concilii Carthaginensis IV.* supra adducto patet; sed etiam ex *Pelagii II. epistolâ 1. ad Benignum Archiepiscopum*, quae ejusdem tenoris est cum *epistolâ 10. supra allegatâ*, haud paulo tamen prolixior. Consultus fuerat Pelagius, utrum necessarius esset Apostolicae sedis consensus, si qua translatio Episcopi faciendâ esset? *Significasti, inquit, literis tuis, quendam fratrem, nomine Sactu DEI servum causâ utilitatis mutare te velle in locum S civitatem defuncti, licet quidam dicant, hoc fieri non licere, nisi consensum Apostolicae sedis habuisses.* Ad quaestionem hanc ita respondet Pelagius: *Quapropter, charissime, his Apostolicis fultus auctoritatibus, mutua Episcopum causâ necessitatis aut utilitatis, super quo consulere nos voluisti, S alios fratres nostros, quibus hoc faciendum necessitas aut utilitas compulerit, agere doce: quia hoc, quod tibi soli scribimus, generaliter omnibus tenere mandamus. Quia sicut potestatem habemus, Episcopos S Sacerdotes regulariter titolare S ordinare, ita, ut praedictum est, causa necessitatis aut utilitatis habes S mutare, ac de titulo ad titulum transferre, licet de minori ad majorem urbem mutandus sit.*

XI. Cæterum, quod Latini hodie soli Pontifici Romano, id Græci olim soli Imperatori vindicare studuerunt. Extant in Jure Græco-Romano *lib. 5. Demetrii Chomateni Archiepiscopi Bulgariae responsiones ad Constantinum Cabasilam archiepiscopum metropolis Dyrhachii.* Quaesiverat Cabasilas: an oporteat eum, qui electus est, & suscepit dignitatem, amplexusque est, transferri in aliam episcopem? Respondet Demetrius: *Hoc Canonicum quidem non est, neque scriptæ aut non scriptæ Ecclesiasticæ traditionis. Fit autem sæpe, jubente Principe per aliquam dispensationem publicè conducentem, S factum est tempore inclyti Imperatoris Domini Manuëlis Comneni Porphyrogenetæ. Cum enim sapientissimus ille Eustathius, qui, secundum *Florum*, magnæ Ecclesiae diaconus S rhetorum magister in Ecclesiam Lyctorum Myreorum electus esset, S electionem admisisset, amplexatusq. fuisset, jamq. ad ordinationem paratus: jussio beati principis illius ad synodum prodiiit, quâ præcipiebatur, ut Eustathius ad inclytam Thessalonicensium Metropolin, quam suscipere recusabat, accederet, utpote tunc vacantem. Sola igitur, ut diximus, Imperatoria jussio mutandi hæc innovandiq. potestatem habet. Imperator enim, ut communis Ecclesiarum *ἡγεμόνων* existens S nominatus, synodalibus præest sententiis S robur tribuit, ecclesiasticos ordines componit, ut legem dat vitæ politicæq. eorum, qui altari serviunt: hoc amplius judicis Episcoporum Clerorumq. S va-*

Et vacantium Ecclesiarum suffragiis, è minore etiam honore ad majorem reducit, ab episcopo videlicet in metropolin, vel Viri virtutem vel civitatem ornans. Hec autem omnia Studioso facile est discere ex sacrorum divinorumq; canonum comprehensione Et Justiniana novellâ constitutione posita in toto libro tertio Basilicorum &c.

XII. Illud insuper notandum, antiquitus eum, qui in aliam Ecclesiam per ambitionem se transferri passus fuerat, Ecclesiæ suæ, quam deseruerat, restitutum fuisse, nisi illa jam alium accepisset Episcopum. Tùm enim quiescendum primo illi fuit, quoad posterior hic diem obiisset suum. Uti patet ex verbis Damasi supra adductis. Sed Leo Pontifex eam constituit poenam, ut neutrius Ecclesiæ *ἴκρον* habeat, & non suâ tantùm, sed etiam speratâ careat Ecclesia. Si quis Episcopus, inquit, suæ civitatis mediocritate despectâ, administrationem celebrioris loci ambierit, Et ad majorem plebem se quâcunq; ratione transtulerit, à cathedrâ quidem pellatur alienâ, carebit etiam propriâ; ut nec illis præsideat, quos per avaritiam concupivit, nec illis, quos per superbiam sprevit. Suis igitur terminis contentus quisq; sit, nec supra mensuras juris sui affectet augeri. Ita refert Gratianus c. si quis 7. q. 1. Benignior tamen fuit Successor Leonis Hilarus Papa, qui, cum Irenæus Episcopus ad Episcopatum Barcinonensem promotus fuisset, remittere eum jusit ad priorem suam Ecclesiam, uti constat ex epistolâ Hilari ad Ascanium Et reliquos Tarraconensis provinciæ Episcopos.

CAP. XIII.

De Renunciatione Episcoporum.

I.

ADjiciamus nunc aliqua de renunciatione, quippe quæ omnibus promiscuè Episcopis & sine causâ permitti non solet. Nec enim licitum est pastori deserere gregem suum pro lubitu, præsertim cum tale intercedat vinculum, quod instar vinculi conjugalis dirimi non facile potest. Non decet pios & religiosos DEI servos agyras esse, sed oportet eos in statione suâ manere & præsentibus esse contentum. Ut maximè ergò alibi opulentiùs vivere liceat, alibi majore cum honore, sub clementiore cælo alibi, alibi etiam commodiùs saltem, & in patriâ, atque cum cognatis suis, cogitandum est, placuisse ita DEO, ut hic & non alibi vitam tuam transigas. Optares tibi cum humaniore populo esse negocium: offendit te ejus vel ingratitude, vel ferocitas, vel superbia, denique tibi cum ingenio & moribus gentis minimè convenit. Atqui luctandum tibi est tecum, & vis quodammodo contrariis votis afferenda, ut Spartam, quam nactus es, Atque